

Załącznik do:
Uchwały Nr LVI/256/2006
Rady Miejskiej w Zawidowie
z dnia 30 czerwca 2006

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
MIASTA ZAWIDÓW
na lata 2006-2013**

MAJ 2006

SPIS TREŚCI

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	3
1.1. TŁO I PRZYCZYNY	4
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE	6
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU	10
1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	12
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	22
2.1. CHARAKTERYSTYKA MIASTA	23
2.2. DEMOGRAFIA.....	24
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	27
2.4. KWESTIA DZIECKA	36
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH.....	37
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ.....	42
2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI	44
2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	45
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE MIASTA.....	48
2.10. ANALIZA SWOT	52
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	58
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	60
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	62
3.1. MISJA	63
3.2. CELE STRATEGICZNE	64
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII	75
4. UWAGI KOŃCOWE	80

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad strategią. Jest tutaj także pokazany związek analizy z innymi dokumentami strategicznymi funkcjonującymi na różnych poziomach administrowania i zarządzania.

1.1. TŁO I PRZYCZYNY

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem jest wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu.

Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006,
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego,
- Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądanego, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich eliminuje (odrzuca jako złe, czyli traktuje je jako „antywartości”), inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania,

nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny poprzez środowiska lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową czy międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- złe funkcjonowanie instytucji politycznych czy administracyjnych;
- niekompetencja polityków czy urzędników państwowych;
- dysfunkcyjność instytucji społecznych;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- złe funkcjonowanie instytucji edukacyjnych;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

Podjęmowane w tym celu działania wspólnotowe służą budowie społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa i poszanowaniu różnorodności kulturowej. W społeczeństwie tym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpocząć każdy rodzaj oferowanej pomocy.

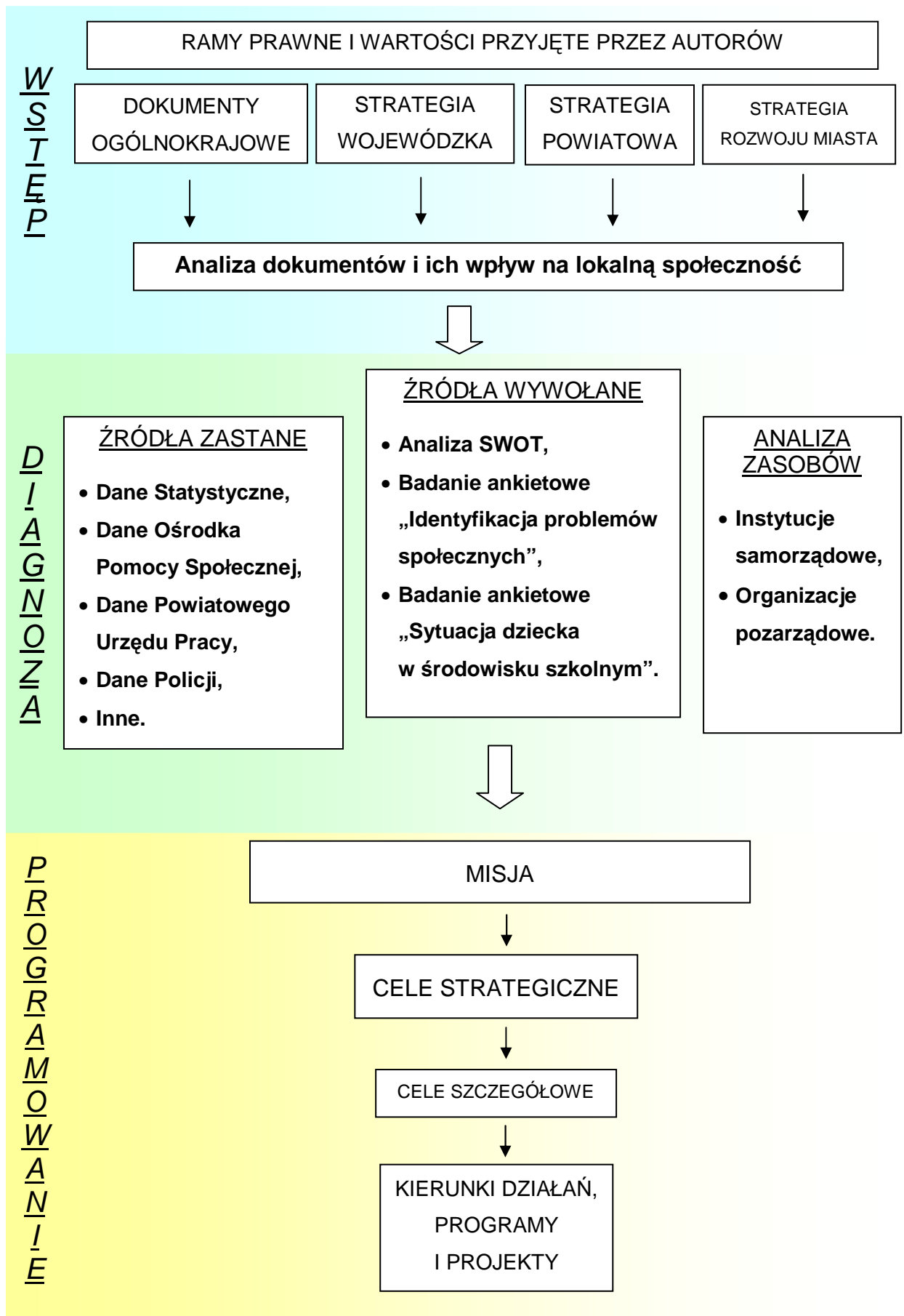
1.3. STRUKTURA DOKUMENTU

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Zawidowie przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. zaakceptowanym przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2006 roku wstępnym projektem Narodowej Strategii Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

METODOLOGIA OPRAWOWANIA DOKUMENTU

1.4. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

1.4.1. NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013 (NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013)

Zgodnie z projektem rozporządzenia Rady wprowadzającym ogólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności Komisja Europejska przygotowała projekt Strategicznych Wytycznych Wspólnoty (SWW) dotyczących spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej, określających ramy dla interwencji funduszy w latach 2007-2013. Na podstawie SWW każdy kraj członkowski, będący beneficjentem funduszy, przygotowuje Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności. Jednocześnie dokument ten powinien zapewniać, że wsparcie udzielane w ramach Funduszy jest zgodne z SWW oraz pokazywać związek pomiędzy priorytetami Wspólnoty i priorytetami Krajowego Programu Reform.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (NSRO) są dokumentem określającym działania o charakterze rozwojowym, jakie Rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych.

1.4.2. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni zaakceptowała ich zasadność, co zostało oficjalnie potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;

- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych z środków publicznych;
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.4.3. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych

kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz odpowiednie charytatywne instytucje kościołów i związków wyznaniowych. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;
- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.4.4. DOLNOŚLĄSKA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ NA LATA 2005-2013

Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2005-2013 jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działań Samorządu Województwa Dolnośląskiego w obszarze polityki społecznej. Stanowi ona integralną część Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego oraz jest próbą odpowiedzi na pytanie, jakie działania należałoby podjąć, by mieszkańcy województwa mogli w sposób jak najpełniejszy zaspokajać swe potrzeby i realizować własne scenariusze życiowe.

Struktura priorytetów i działań strategicznych w zakresie polityki społecznej podejmowanych przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego obejmuje:

1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu:
 - aktywizację osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy,
 - redukcję zjawiska ubóstwa,
 - wsparcie osób niepełnosprawnych, pozbawionych możliwości samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie,
 - przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie,
 - wsparcie dzieci i młodzieży dotkniętej sieroctwem,
 - przeciwdziałanie marginalizacji społecznej, powodowanej uzależnieniami,
 - przeciwdziałanie bezdomności.
2. Integrację społeczną środowisk osób wymagających szczególnego wsparcia:
 - integrację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych,
 - doskonalenie systemu opieki nad dziećmi i rodziną,
 - aktywizację społeczną osób starszych,
 - wyrównywanie szans kobiet i mężczyzn.
3. Krzewienie idei społeczeństwa obywatelskiego:
 - wsparcie lokalnych inicjatyw opartych o zasady pomocniczości i partnerstwa,
 - aktywizację społeczności lokalnych, w szczególności z terenów wiejskich,
 - umacnianie i rozwój współpracy administracji publicznej z organizacjami sektora pozarządowego,
 - kreowanie opinii społecznej, eliminującej negatywne stereotypy w odniesieniu do osób dotkniętych marginalizacją społeczną.

4. Podnoszenie jakości usług społecznych:

- podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników oraz kadr kierowniczych jednostek pomocy społecznej,
- współpracę z partnerami zagranicznymi i opracowywanie nowych oraz wspólnych rozwiązań z zakresu polityki społecznej,
- promowanie innowacyjnych metod i technik rozwiązywania problemów z zakresu polityki społecznej,
- doskonalenie współpracy z administracją rządową oraz samorządową wszystkich szczebli.

Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej służyć powinna harmonijnemu rozwojowi województwa. W związku z tym jej założenia stanowić mogą pomoc w wytyczeniu strategicznych kierunków działań jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych niższego szczebla. Strategia ta powinna stanowić także narzędzie wykorzystywane w procesie pozyskiwania środków finansowych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej z funduszy europejskich.

1.4.5. POWIATOWA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest istotnym zadaniem samorządowych władz powiatu. Dokument ten, określający najistotniejsze problemy do rozwiązania w najbliższej przyszłości, ma wyjść naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej, wytyczyć kierunki działania administracji powiatowej oraz wyznaczyć cele i zadania funkcjonujących struktur. Ich realizacja ma na celu złagodzenie zjawisk niekorzystnych dla ludzi, którzy, z różnych powodów, znajdują się w potrzebie. Strategia powinna wspierać samorządność powiatową w kształtowaniu się kompetencji i tworzeniu polityki socjalnej na rzecz potrzeb społeczności lokalnej w aspekcie prowadzenia polityki regionalnej i ogólnokrajowej.

W trakcie prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Zgorzeleckiego ustalono, że realizacja kierunków działań oraz zadań w niej zawartych odbywać się będzie poprzez wyznaczanie i wprowadzanie w życie celów, na które pozwolą możliwości finansowe z zasobów rządowych i samorządowych. Poniżej przedstawione cele służą zaspokojeniu potrzeb tej części środowiska lokalnego, która

zmuszona jest korzystać z zabezpieczenia społecznego, udostępnionego poprzez realizację zadań ustawowych z zakresu pomocy społecznej.

1. Wzmacnianie oraz budowa nowych struktur w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.
2. Systematyczne zatrudnianie pracowników merytorycznych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.
3. Organizowanie ośrodków specjalistycznych dla wybranych grup społecznych.
4. Tworzenie warunków do rozbudowy usług w celu niesienia pomocy i zaspokojenia opieki rodzinom zastępczym.
5. Działanie na rzecz rozwoju współpracy między podmiotami pomocy społecznej na szczeblach samorządu powiatowego i gminnego.
6. Stymulowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, kościołami związkami wyznaniowymi, oraz instytucjami państwowymi i jednostkami organizacyjnymi samorządów.
7. Humanizacja systemu pomocy społecznej.
8. Stałe rozpoznanie i diagnozowanie potrzeb środowiska lokalnego w zakresie zadań pomocy społecznej.
9. Realizacja edukacji kadr pomocy społecznej.
10. Działania na rzecz rozwoju usług pomocy społecznej.
11. Powierzanie organizacjom pozarządowym poprzez zawieranie umów na wykonywanie usług coraz większej ilości zadań z zakresu pomocy społecznej.
12. Komercjalizacja systemu usług w Domu Pomocy Społecznej.

W obrębie ww. celów wytyczono następujące kierunki działalności prospołecznej:

1. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych.
2. Podejmowanie stosownych inicjatyw na rzecz kombatanatów i osób represjonowanych.
3. Tworzenie możliwości funkcjonowania osób z zaburzeniami psychicznymi w środowisku lokalnym
4. Pomoc osobom bezdomnym.
5. Polityka prorodzinna.
6. Domu pomocy i ośrodki wsparcia.

1.4.6. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ZAWIDÓW

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływanie czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych (gmin miejskich i wiejskich oraz województw), konkurujących w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału, wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. W powyższych warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Jest to proces polegający na realizacji długofalowych celów przy wykorzystaniu nadarzających się szans i unikaniu pojawiających się zagrożeń.

Zarządzanie strategiczne oparte jest na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych. W obecnych warunkach polskich – na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) – jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią strategie rozwoju. W opracowaniach tych określone są cele rozwoju lokalnego oraz sposoby realizacji tych celów przy wyróżnieniu najbardziej pożądanym dla rozwoju miasta działań.

W toku prac nad Strategią Rozwoju Miasta Zawidów określono następującą wizję jego przyszłości:

Dzięki konsekwentnemu ograniczaniu słabości i niedociągnięć rozwojowych oraz eliminowaniu potencjalnych zagrożeń, przy jednoczesnym wykorzystaniu wszystkich atutów i szans rozwoju tego terenu, istnieją realne szanse na urzeczywistnienie w perspektywie II dekady XXI wieku (roku 2015) następującej wizji rozwoju:

- Miasto Zawidów, w nowym – po rozszerzeniu granic administracyjnych – kształcie, będzie dynamicznie rozwijającym się ośrodkiem o dominacji funkcji usługowych, w tym w szczególności funkcji turystyczno-rekreacyjnej.
- Atrakcyjny – w swej różnorodności – będzie rynek pracy w Zawidowie, oferujący nowe miejsca pracy i formy zatrudnienia powstałe dzięki rozwojowi sektora usług, całorocznej turystyki i rekreacji, wspieraniu małej i średniej przedsiębiorczości w dziedzinie nieuciążliwej środowiskowo produkcji oraz handlu. Wykorzystane zostaną przy tym znaczące walory przygranicznego i komunikacyjnego położenia miasta (m.in. centrum logistyczne przy dworcu kolejowym).

- Materialne warunki bytu lokalnej społeczności ulegną zdecydowanej poprawie dzięki stworzeniu nowych miejsc pracy i wyraźnemu ograniczeniu zjawiska bezrobocia. Sprawi to, iż podwyższy się jakość życia mieszkańców miasta. W ślad za tym zmniejszy się wyraźnie natężenie zjawisk patologicznych.
- Standard warunków zamieszkiwania i obsługi ludności Zawidowa ulegnie zdecydowanej poprawie. Zawidów stanie się miastem w pełni przyjaznym osobom niepełnosprawnym.
- Wysokim standardem użytkowym wyróżniać się będzie infrastruktura oświaty i sportu. Jej istotnym elementem będzie nowoczesne gimnazjum, szkoła ponadgimnazjalna, międzynarodowy ośrodek szkoleniowo-dydaktyczny, stadion dostosowany do standardów obowiązujących w krajach UE.
- Infrastrukturalne warunki bytu lokalnej społeczności cechować będzie wysoka powszechność korzystania z sieci wodociągowej, kanalizacji, itd., a także dostępność wysokiej jakości usług społecznych (zdrowotnych, w tym do nowoczesnej przychodni zdrowia zapewniającej kompleksowe badania i leczenie, kulturalnych, pomocy społecznej, w tym do domu spokojnej starości, oświatowych, m.in. do nowoczesnego gimnazjum i szkolnictwa ponadgimnazjalnego, rekreacyjnych). Na wysoką jakość warunków życia w mieście składać się będzie także wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego. Wytyczone będą również atrakcyjne tereny spacerów z psami.
- Przestrzennej i funkcjonalnej integracji miasta Zawidów z otoczeniem sprzyjać będzie dworzec kolejowy o funkcjach obsługi ruchu pasażerskiego i towarowego w relacjach międzynarodowych, kontenerowa bocznicą kolejowa, rozwinięta sieć lokalnych połączeń kolejowych, nowoczesna sieć dróg publicznych (w tym obwodnica o wysokich parametrach technicznych i użytkowych), funkcjonalnych chodników, ścieżek rowerowych włączonych w międzynarodową sieć oraz „przyjazna” środowisku i ludności organizacja ruchu drogowego. Szczególnym elementem wewnątrzmięjskiej komunikacji będzie telewizja lokalna oraz sieć umożliwiająca cyfrową transmisję danych.

Następnie sformułowano cele strategiczne i operacyjne odnoszące się m.in. do sfery społecznej:

1. Wysoki poziom warunków życia mieszkańców.
2. Wzrost aktywności gospodarczej.
 - Rozwój lokalnej przedsiębiorczości.

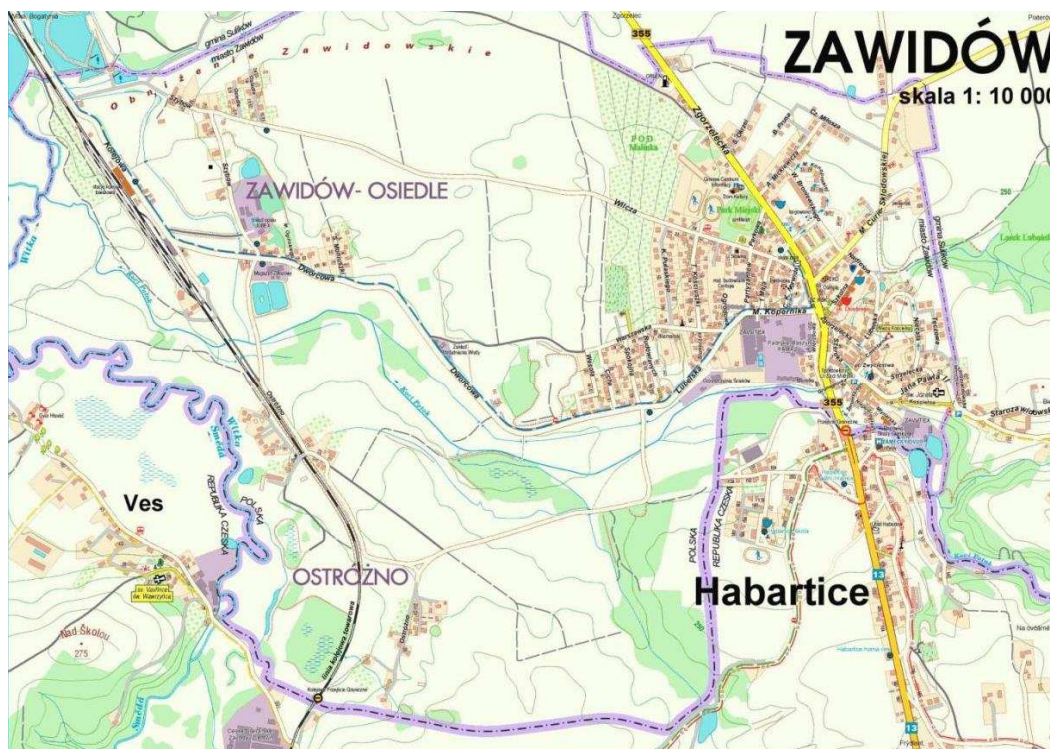
- Likwidacja bezrobocia.
- Rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej.
- Zapewnienie wysokiego poziomu usług społecznych dla mieszkańców miasta.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych miasta. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA MIASTA

Zawidów jest gminą miejską, położoną w południowo-zachodniej części województwa dolnośląskiego (rycina 1). Od północy graniczy z gminą Sulików, a południową granicę miasta stanowi granica państwowa z Czechami. Zawidów zajmuje powierzchnię 6,07 km² i liczy 4539 mieszkańców (wskaźnik gęstości zaludnienia wynosi 748 osób na km²).

Rycina 1. Miasto Zawidów na tle regionu.

Miasto Zawidów położone jest na Pogórzu Izerskim, we wschodniej części Obniżenia Zawidowskiego. Miasto leży na wysokości 210-265 m n.p.m. Mikroregion ten jest obniżeniem tektonicznym odwadnianym przez rzekę Witkę, będącą prawobrzeżnym dopływem Nysy Łużyckiej.

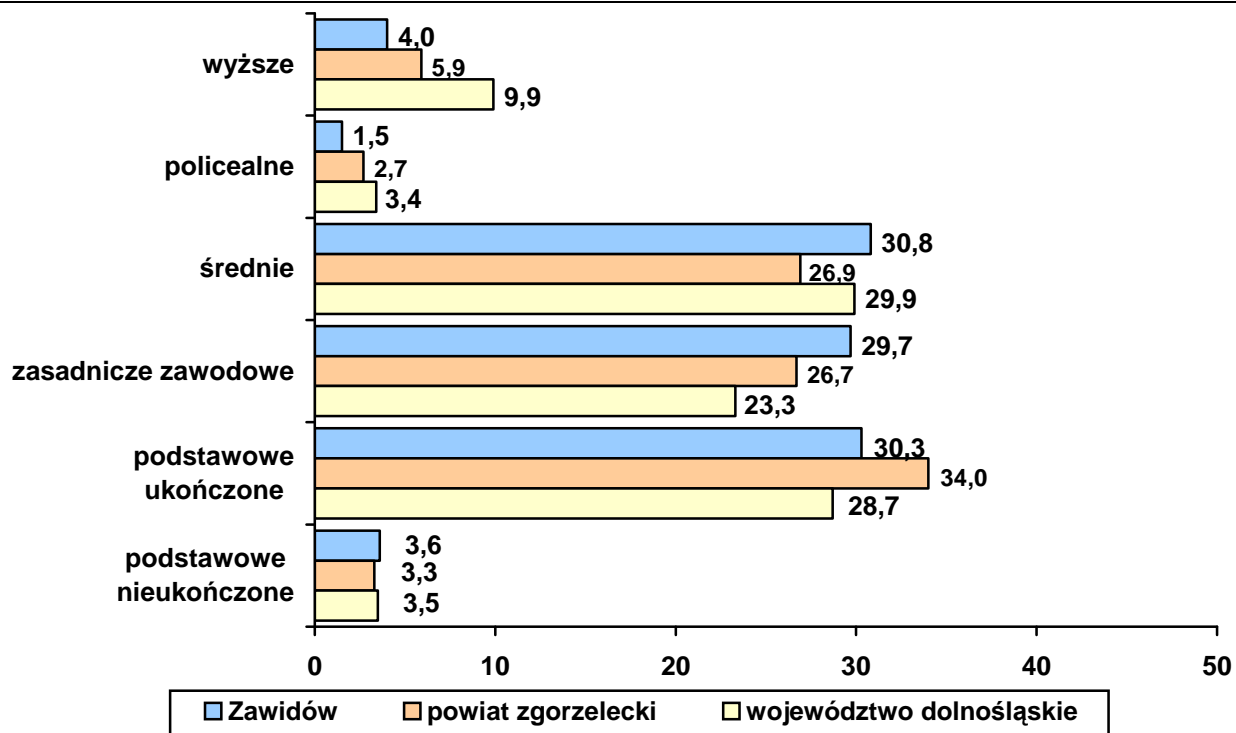
Na terenie miasta Zawidów znajduje się 166 podmiotów gospodarczych. Jest tutaj jedno przedszkole, do którego uczęszcza 94 dzieci, jedna szkoła podstawowa, w której naukę pobiera 356 uczniów oraz jedno gimnazjum, do których uczęszcza 230 uczniów.

Mieszkańcy miasta Zawidów mają zapewnioną opiekę zdrowotną w jednej przychodni zdrowia oraz w dwóch gabinetach prywatnych.

2.2. DEMOGRAFIA

Poniżej prezentujemy sytuację demograficzną miasta Zawidów. W roku 2002 teren miasta zamieszkiwało 4.497 osób.

Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku (dane w %)

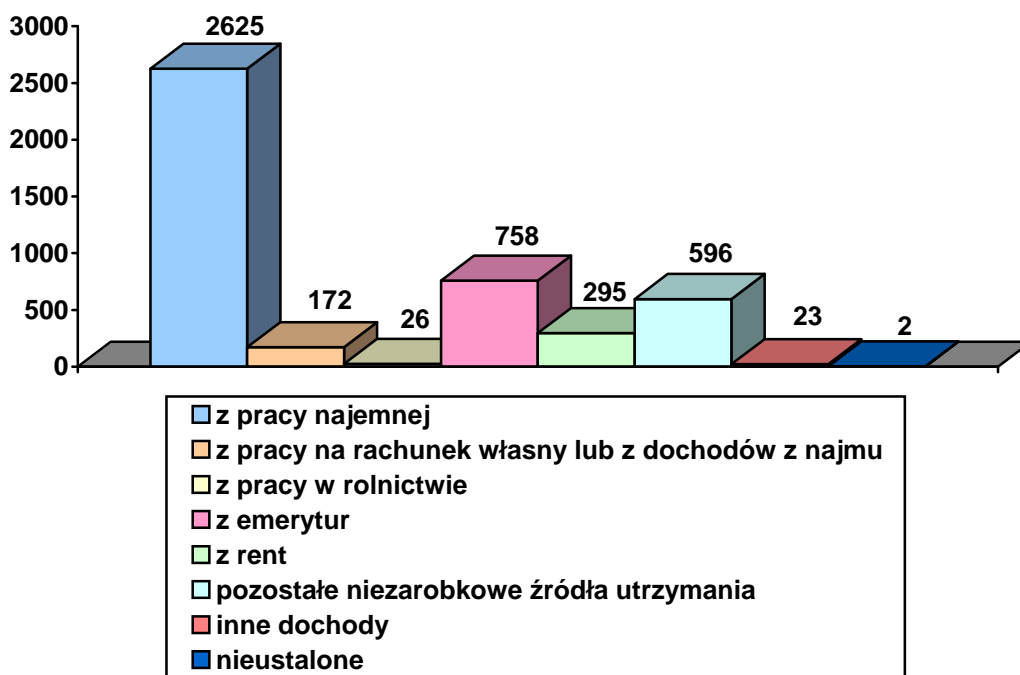

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Struktura wykształcenia mieszkańców Zawidowa w 2002 roku odbiegała zarówno od struktury powiatowej, jak i wojewódzkiej. Największe grupy wśród ludności w wieku 13 lat i więcej (3.783 osoby) stanowiły osoby z wykształceniem średnim, podstawowym ukończonym i zasadniczym zawodowym (odpowiednio 30,8, 30,4 i 29,7 % ogółu mieszkańców), a wykształceniem wyższym legitymowało się jedynie 4,0% ludności miasta.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

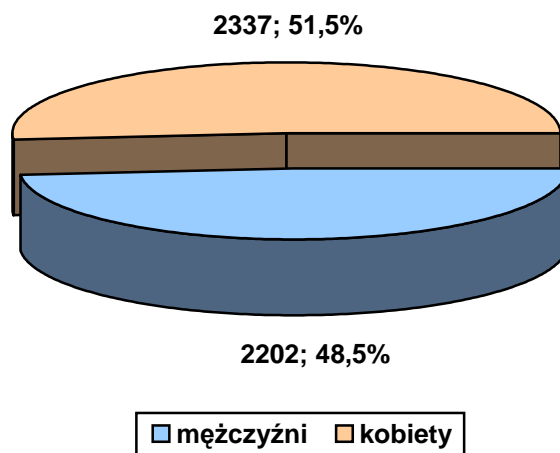
Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku spośród 4.497 mieszkańców miasta 2.823 osoby (czyli 62,8%) utrzymywało się z pracy, w tym 2.797 osób z pracy poza rolnictwem (2.625 osób z pracy najemnej i 172 osoby z pracy na własny rachunek lub z dochodów z najmu) oraz 26 osób z pracy w rolnictwie (w tym 16 osób z pracy we własnym gospodarstwie rolnym). Z niezarobkowego źródła utrzymania korzystało 1.649 osób, z czego 758 mieszkańców miasta otrzymywało świadczenia emerytalne, a 295 osób – renty. Z innych dochodów utrzymywały się 23 osoby (w tym 17 osób z dochodów z własności). Nie ustalono źródła utrzymania dla 2 osób.

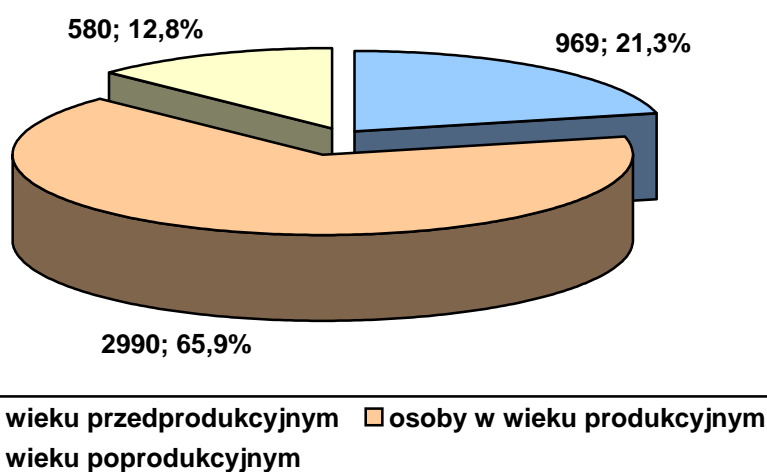
Ludność miasta Zawidów w 2005 roku

Dane Urzędu Miejskiego w Zawidowie.

Według danych Urzędu Miejskiego w Zawidowie z 31 grudnia 2005 roku miasto Zawidów zamieszkiwało 4.539 osób, w tym 2.202 mężczyzn i 2.337 kobiet. Na 100 mężczyzn przypadało 106 kobiet. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 748 osób na 1 km².

Struktura wiekowa mieszkańców miasta Zawidów w 2005 roku

Dane Urzędu Miejskiego w Zawidowie.

W roku 2005 teren miasta Zawidów zamieszkiwało 969 osób w wieku przedprodukcyjnym, 2.990 osób w wieku produkcyjnym oraz 580 osób w wieku poprodukcyjnym.

Na przestrzeni minionych lat struktura demograficzna mieszkańców miasta ulegała zmianom i będzie zmieniać się nadal, co jest charakterystyczne dla całej populacji mieszkańców kraju. Odnotowujemy systematycznie zmniejszającą się liczbę dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co jest związane z malejącą dzietnością rodzin, natomiast wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn). Ponieważ w niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową, zasilą one grono seniorów, co z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55 roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasokresu życia.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

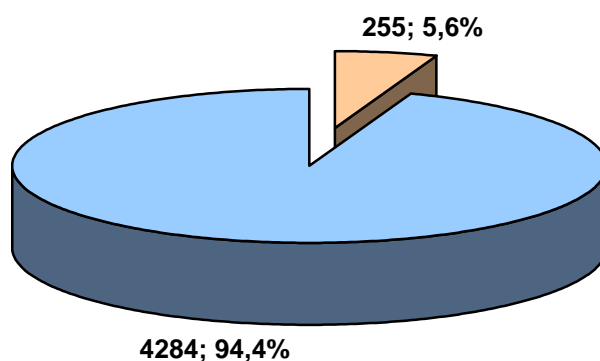
Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;

10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie miasta Zawidów odpowiedzialny jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność miasta w 2005 roku

■ osoby objęte pomocą społeczną ■ pozostali mieszkańcy miasta

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawidowie.

Spośród 4.539 mieszkańców miasta, 255 osób w rodzinie skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2005. Liczba ta obejmuje również pozostałych członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

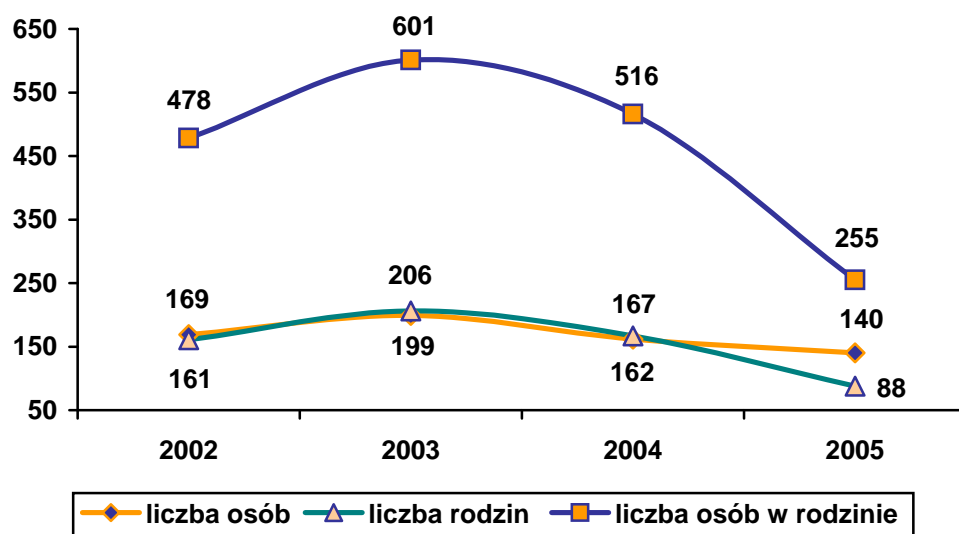
W 2004 roku mieliśmy do czynienia z kontynuacją tendencji obserwowanej od 1996 roku, polegającej na wzroście zasięgu ubóstwa obiektywnego szacowanego na podstawie wyników badań budżetów gospodarstw domowych (GUS).

W 2004 roku poniżej minimum egzystencji żyło 11,8% polskiego społeczeństwa (w porównaniu do 4,3% w 1996 r.). W okresie od 1996 do 2003 roku liczba osób

żyjących poniżej granicy minimum egzystencji zwiększyła się w skali całego kraju o 2,8 mln osób. Taki rodzaj ubóstwa nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego.

Na syndrom głębokiego ubóstwa składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

Osoby objęte pomocą społeczną w latach 2002-2005

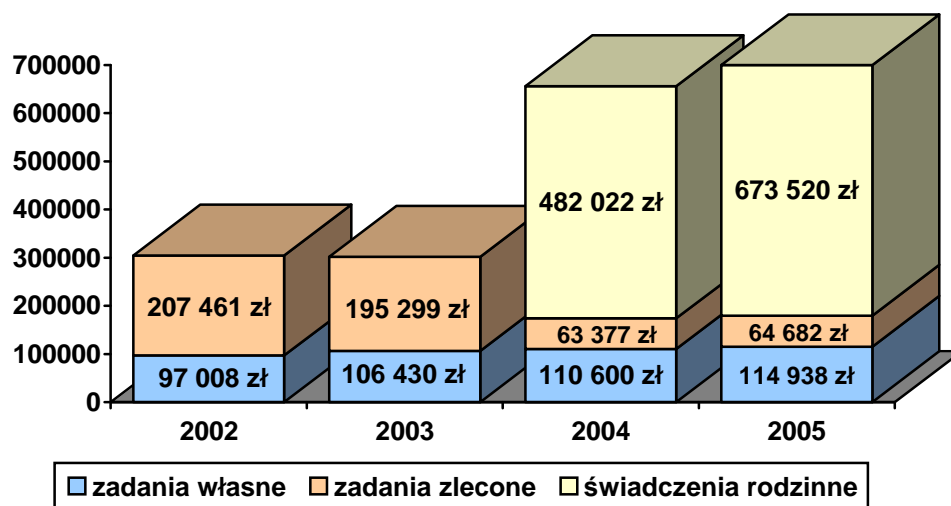
Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawidowie.

Jak pokazuje powyższy wykres, liczba osób objętych systemem pomocy społecznej ulega zmianom. Wynika to nie zawsze ze skali pojawiających się problemów społecznych, a przede wszystkim z ubóstwa. Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny.

Obecnie kryterium to ustalono na poziomie 461 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 316 zł na osobę w rodzinie. Niski poziom kwot

uprawnionych do przyznania świadczeń zawęża liczbę potrzebujących i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa. Na wahania liczby uprawnionych do świadczeń wpływ miały m.in. ustawa o rencie socjalnej i ustawa o świadczeniach rodzinnych, które spowodowały w 2004 przejście części klientów systemu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i płatnika świadczeń rodzinnych.

Wydatki na pomoc społeczną w latach 2002-2005 i świadczenia rodzinne w 2004 i 2005 r.

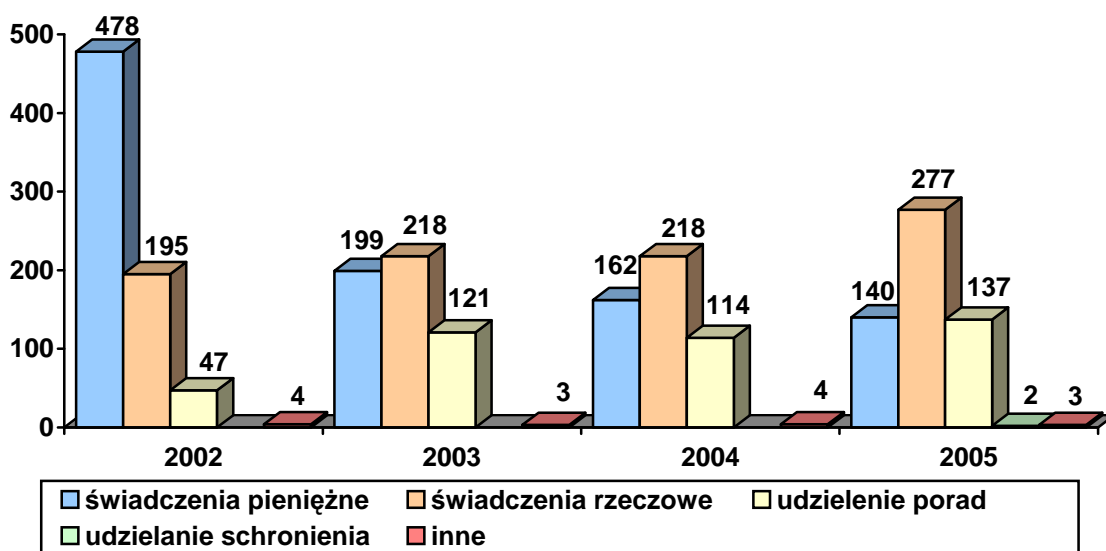

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawidowie.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych pozostających w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, uwzględniając wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu miasta, kwoty na zadania zlecone uzyskane z budżetu państwa oraz wartość świadczeń rodzinnych. Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w mieście, należy zauważyć, iż nakłady finansowe przeznaczane na wspomaganie osób i rodzin w latach 2004-2005 znacznie wzrosły w porównaniu z latami poprzednimi, pomimo znacznego spadku środków pochodzących z budżetu państwa.

Taki stan rzeczy jest efektem wprowadzenia zmian ustawowych czyniących ośrodek dysponentem środków na świadczenia rodzinne, które – co potwierdzają powyżej przedstawione dane – stanowią niebagatelną pozycję w jego budżecie. Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2002 – 304.469 zł., w 2003 – 301.729 zł, w roku 2004 – 655.999 zł, (w tym 482.022 na świadczenia rodzinne), a w 2005 roku – 853.140 zł. (w tym 673.520 zł. na świadczenia rodzinne).

Rodzaje pomocy udzielanej przez MOPS w latach 2002-2005

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawidowie.

Analiza danych pozwala stwierdzić, iż świadczenia rzeczowe są preferowaną przez beneficjentów formą pomocy. W roku 2005 nastąpił wzrost tego rodzaju wsparcia. Drugą w kolejności formą udzielanej pomocy są świadczenia pieniężne. Liczba osób objętych tego rodzaju wsparciem na przestrzeni lat 2002-2005 systematycznie spadała. Ponadto, w analizowanym okresie, beneficjenci systemu pomocy społecznej korzystali m.in. z porad udzielanych przez pracowników ośrodka oraz schronienia.

Typ realizowanych świadczeń w latach 2002-2005

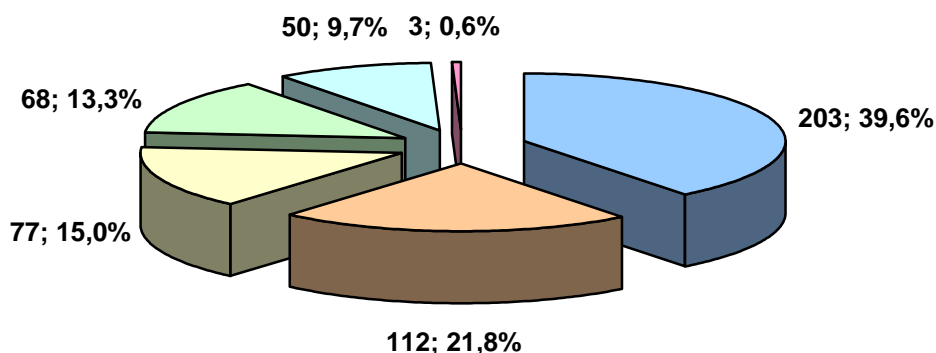
Typy świadczeń	2002		2003		2003		2004	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	478	161	199	206	162	167	140	88
Rzeczowe	195	65	218	70	218	70	277	102
Udzielenie porad	47	21	121	44	114	33	137	46
Udzielenie schronienia							2	2
Inne	4	4	3	3	4	3	3	3

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawidowie.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może

decyzję MOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Powody przyznawania pomocy społecznej w 2005 roku (liczba osób w rodzinach)

- bezrobocie
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego
- niepełnosprawność
- alkoholizm
- długotrwała choroba
- inne (narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego)

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawidowie.

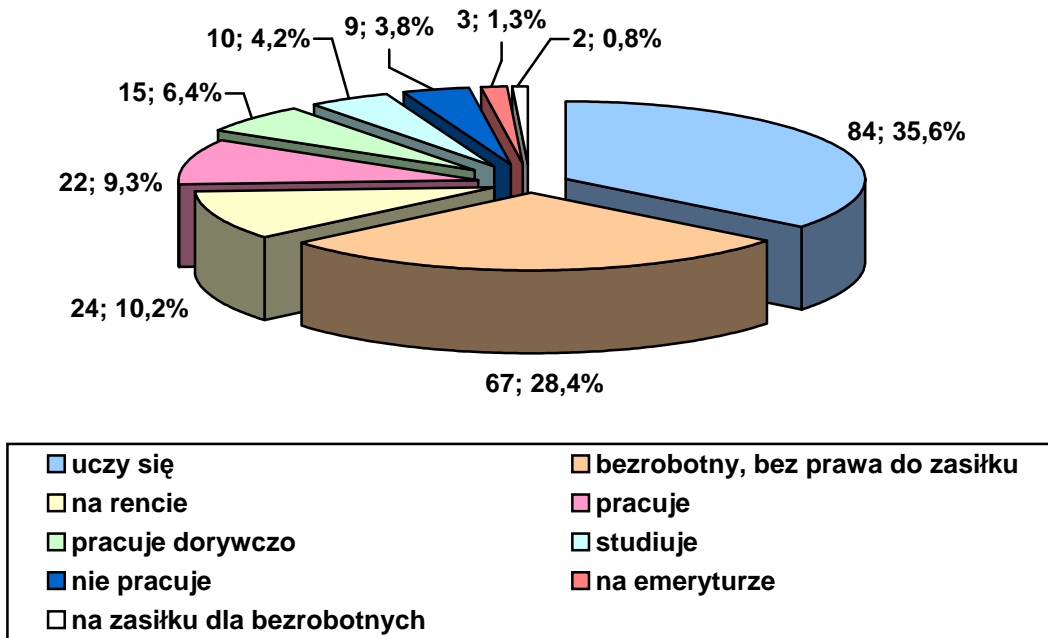
Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

W 2005 roku MOPS w Zawidowie udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

- bezrobocie – 203 osoby w 62 rodzinach,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 112 osób w 30 rodzinach,
- niepełnosprawność – 77 osób w 29 rodzinach,
- alkoholizm – 68 osób w 28 rodzinach,
- długotrwała choroba – 50 osoby w 15 rodzinach,
- narkomania – 2 osoby w 1 rodzinie,

- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego – 1 osoba w 1 rodzinie.

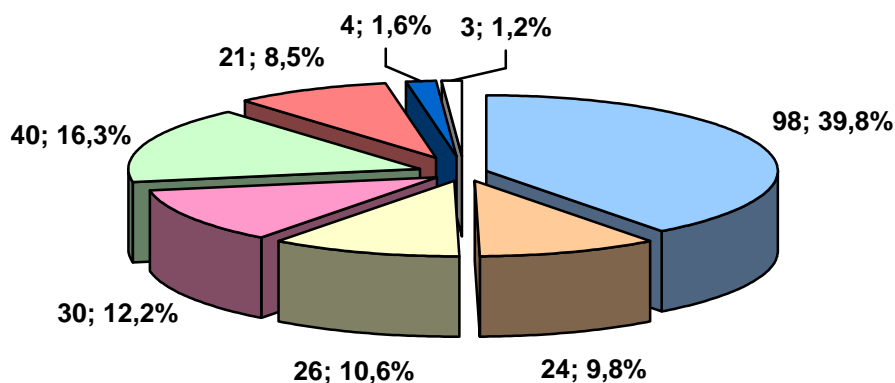
Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową w 2005 r.

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawidowie.

Analizując strukturę odbiorców pomocy ze względu na aktywność zawodową, dochodzimy do wniosku, że najliczniejszą grupę w 2005 roku stanowiły osoby uczące się (84 osoby). Następną co do wielkości grupę stanowiły osoby bezrobotne, bez prawa do zasiłku (67 osób). Kolejnymi grupami były osoby na rencie (24 osoby), pracujące (22 osoby), pracujące dorywczo (15 osób), studiujące i niepracujące (odpowiednio 10 i 9 osób). Najmniej liczne grupy stanowiły osoby korzystające ze świadczeń emerytalnych (3 osoby) oraz będące na zasiłku dla bezrobotnych (2 osoby).

Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2005 r.

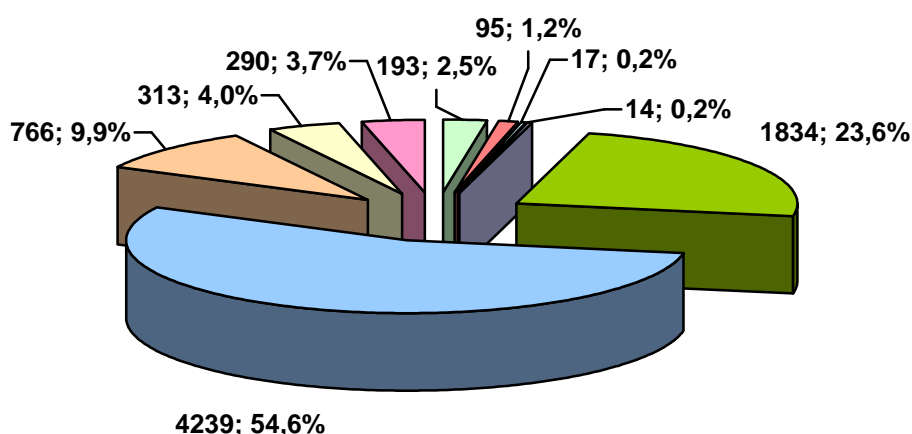

do 15 lat 16-21 22-30 31-40 41-50 51-60 61-70 71 i więcej

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawidowie.

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2005 roku była porównywalna ze strukturą demograficzną całej lokalnej społeczności. Niepokojąca była duża grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki powinni, samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin. Uwagę zwracała znaczna liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin.

Świadczenia rodzinne przyznane przez MOPS w 2005 roku

■	zasiłek rodzinny
■	dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
■	zasiłek pielęgnacyjny
■	dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
■	dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka
■	dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
■	dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych
■	dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka
■	inne

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawidowie.

Zgodnie z ustawą, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku oraz świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku i świadczenia pielęgnacyjnego. W roku 2005 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawidowie przyznał ogółem:

- 4.239 zasiłków rodzinnych (dla 404 osób),
- 766 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania (dla 106 osób),
- 313 zasiłków pielęgnacyjnych (dla 44 osób),
- 290 dodatków do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego (dla 290 osób),
- 193 dodatki do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka (dla 17 osób),
- 95 dodatków z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego (dla 11 osób),
- 17 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych (dla 2 osób),
- 14 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka (dla 14 osób),
- inne – 1.834 świadczenia rodzinne (dla 23 osób).

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze – placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół miasta ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono tylko 1 ankietę z Zespołu Szkół, tj. szkoły podstawowej i gimnazjum. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

Określając problemy uczniów i szkoły w pytaniach otwartych zawartych w ankiecie wskazywano głównie na bezrobocie, dysfunkcje występujące w domu (odnoszące się do zaniedbania, przemocy w rodzinie, uzależnieniu rodziców i rozbicia

rodzin), agresję i przemoc (prowadzące do konfliktów w grupie rówieśniczej) oraz przypadki opuszczania zajęć i sięgania przez uczniów po środki uzależniające (papierosy, alkohol).

Zespół Szkół umożliwia uczniom korzystanie z sali gimnastycznej i Internetu, nie posiada jednak klas integracyjnych i nie prowadzi dożywiania. W placówce prowadzone są zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, socjoterapeutyczne).

Z analizy wynika, że szkoła jest miejscem bezpiecznym dla dzieci i młodzieży, choć zdarzają się w niej miejsca (toalety), które wymagają nadzoru ze strony nauczycieli. W placówce przeprowadzane są badania służące diagnozowaniu środowiska szkolnego, a powszechnie realizowane programy profilaktyczne skutecznie łagodzą zjawiska patologiczne i zapobiegają ich występowaniu.

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, wskazano na konieczność utworzenia świetlicy i stołówki szkolnej oraz udzielenia wsparcia finansowego w postaci stypendiów naukowych i socjalnych.

Wśród różnych form pomocy Zespół Szkół proponuje uczniom i rodzicom m.in. zajęcia dodatkowe, wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, organizowanie konsultacji w placówkach specjalistycznych (w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Poradni Uzależnień, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych) oraz pomoc pedagoga.

Według danych Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Zgorzelcu, w roku szkolnym 2004/2005 przebadano – psychologicznie i pedagogicznie – 62 uczniów, pochodzących z miasta Zawidów. Po badaniach przeprowadzono rozmowy z rodzicami, a także z wychowawcami, pedagogami szkolnymi i innymi osobami zaangażowanymi w problemy dziecka. Ponadto, w analizowanym okresie, ok. 40 dzieci uczęszczało na zajęcia logopedyczne. Należy dodać, iż w przeprowadzanych w ww. instytucji zajęciach i badaniach uczestniczyli również rodzice lub inni członkowie rodziny ucznia.

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

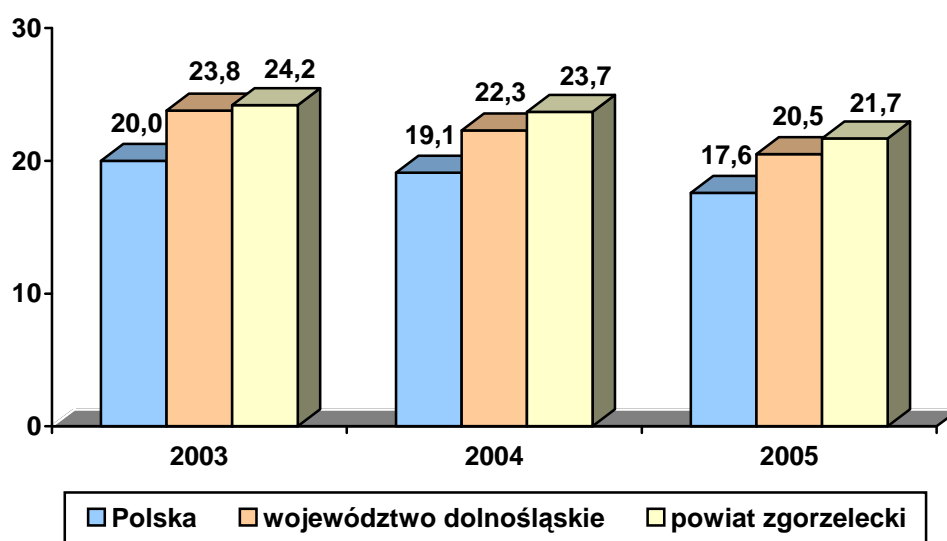
Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do

działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie w latach 2003-2005

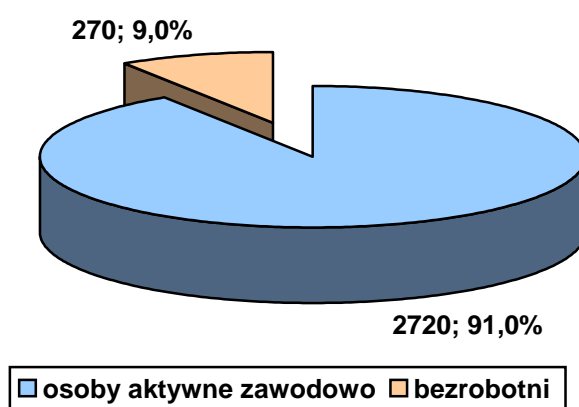

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2005 powiat zgorzelecki charakteryzował się wyższą, w stosunku do województwa dolnośląskiego i kraju, stopą bezrobocia. Generalnie w skali całego kraju – z uwagi na poprawę kondycji gospodarki – mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zgorzelcu na dzień 30 listopada 2005 roku w mieście Zawidów pozostawało zarejestrowanych 270 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowiły 146 ogółu bezrobotnych w mieście. Prawo do zasiłku posiadało 21 osób. Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

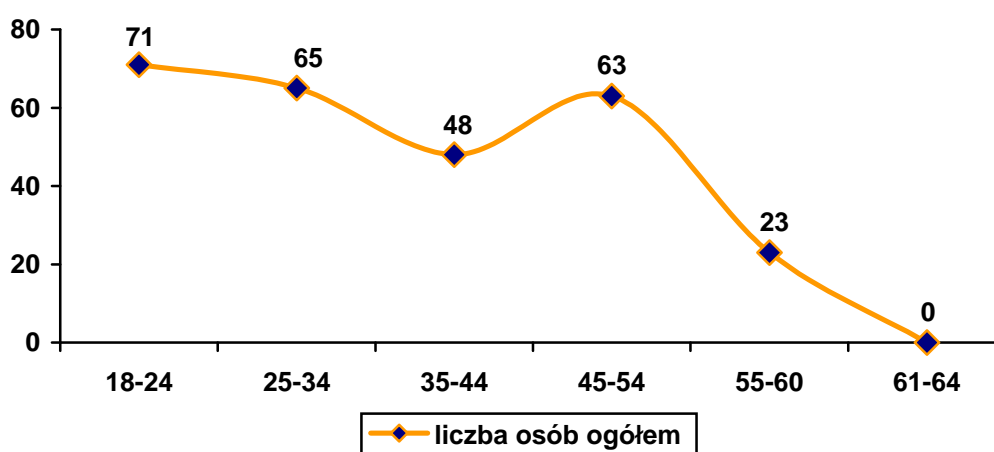
Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo z końcem 2005 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zgorzelcu.

Spośród 2.990 osób z terenu miasta Zawidów, będących w wieku produkcyjnym, z końcem 2005 roku 270 osób pozostawało bez zatrudnienia.

Bezrobotni według wieku – stan na 30.11. 2005 r.

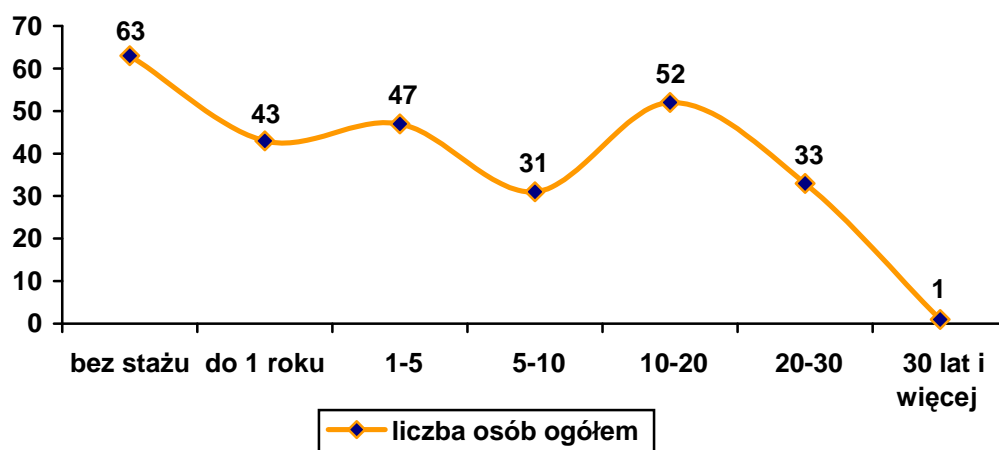

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zgorzelcu.

Z końcem 2005 roku w grupie bezrobotnych stosunkowo dużo było ludzi młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju. Niepokoiła również liczna i zarazem posiadająca

niewielkie szanse na zmianę swej sytuacji życiowej grupa osób bezrobotnych, które przekroczyły 45 rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe.

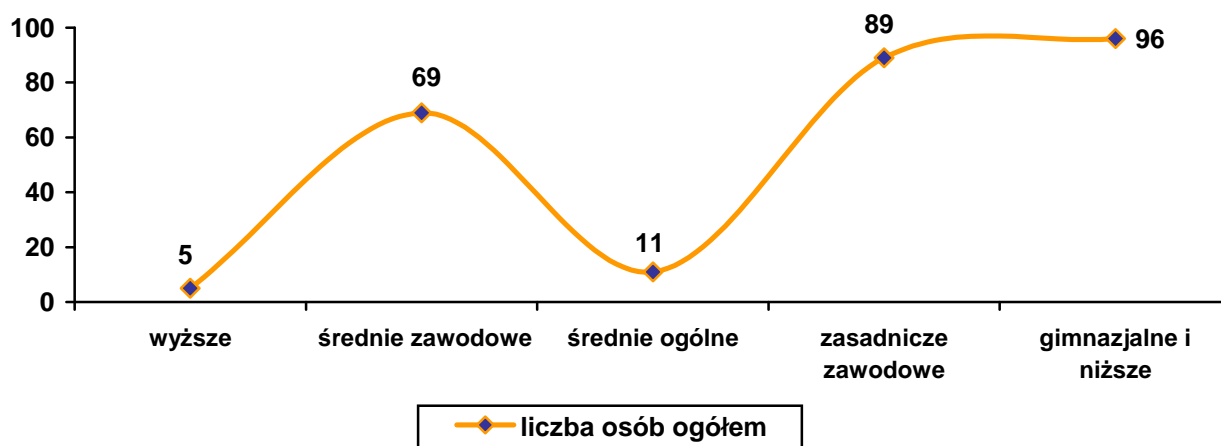
Bezrobotni według stażu pracy – stan na 30.11. 2005 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zgorzelcu.

Staż pracy warunkujący zdobycie doświadczenia zawodowego jest cechą niezwykle pożądaną przez pracodawców. W skali kraju najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby bez stażu lub z doświadczeniem zawodowym. W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zwrócić szczególną uwagę na absolwentów, tak by mieli możliwość zdobycia pierwszych doświadczeń zawodowych.

Bezrobotni według wykształcenia – stan na 30.11. 2005 r.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Zgorzelcu.

Z końcem 2005 roku zdecydowanie lepszą sytuację na rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym i średnim ogólnym, tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Wraz z malejącym poziomem wykształcenia zwiększał się udział bezrobotnych w rejestrach Powiatowego Urzędu Pracy. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcanie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych					
		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorośli i dzieci	ok. 5.300 osób: dorośli i dzieci	ok. 1.330 osób: dorośli i dzieci	ok. 530 osób: dorośli i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

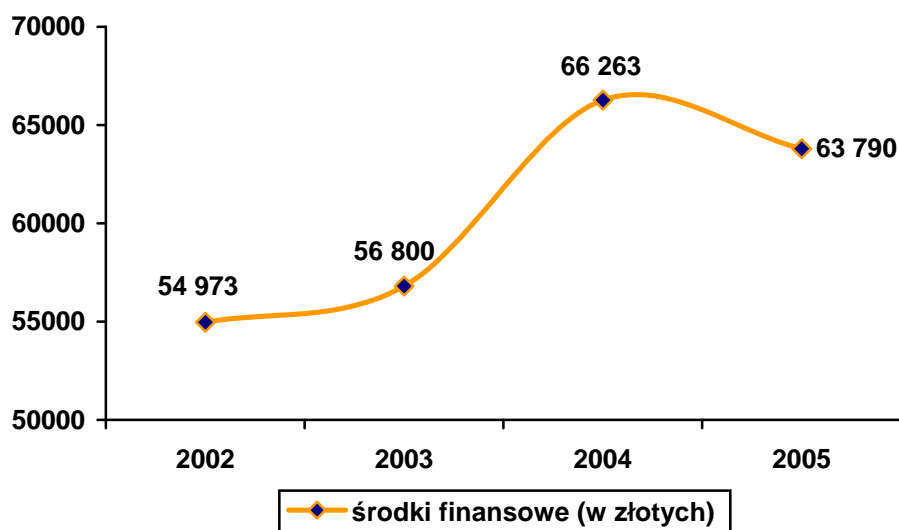
- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny. Spośród 88 rodzin objętych pomocą społeczną przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawidowie w 2005 roku, 28 rodzin liczących 68 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. Mniej widoczne jest używanie narkotyków. W analizowanym okresie z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek świadczył pomoc 1 rodzinie liczącej 2 osoby.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność miasta, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

W 2005 roku Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przyjęła 19 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych, z tego 13 osób skierowano na leczenie.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w latach 2002-2005

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zawidowie.

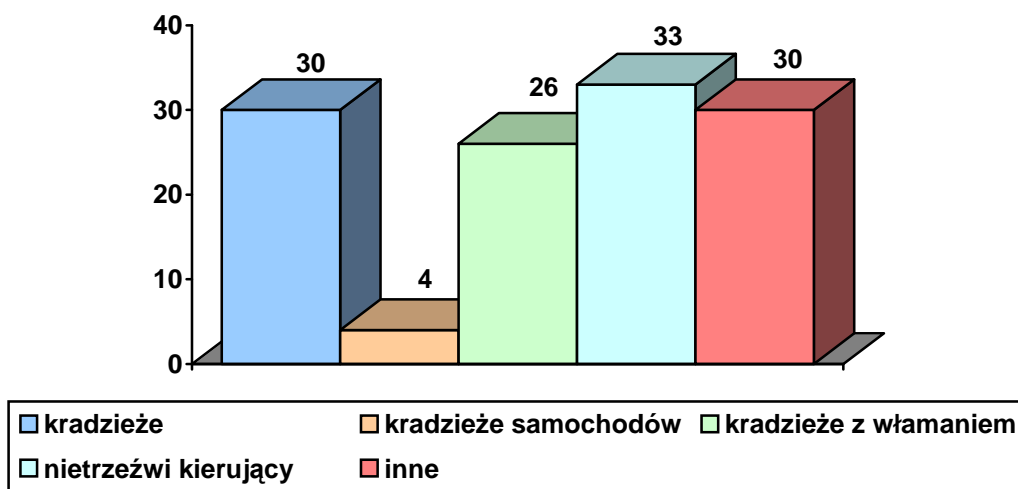
Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w mieście Zawidów zmieniała się na przestrzeni lat 2002-2005, osiągając najwyższy poziom w roku 2004. W 2002 r. wyniosła 54.973 zł, w latach 2003-2004 nastąpił wzrost do poziomu 66.263 zł, a w 2005 r. miał miejsce spadek do 63.790 zł.

2.7. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność miasta Zawidów.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 11 miesięcy 2005 roku wynika, iż na terenie miasta Zawidów stwierdzono łącznie 123 czyny o charakterze kryminalnym. 66 z nich, tj. 53,7% wszystkich przestępstw, zostało popełnionych przez 37 osób nieletnich w wieku 13-16 lat.

Liczba przestępstw popełnionych w 2005 roku na terenie miasta Zawidów.

Dane Posterunku Policji w Zawidowie.

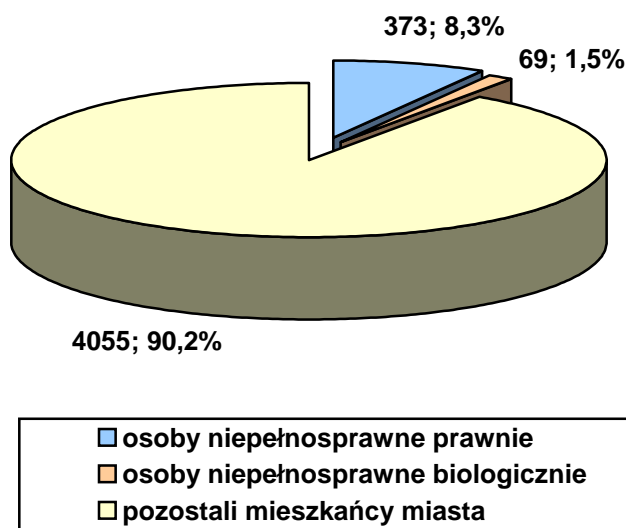
Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianymi przestępstwami w okresie 01.01-30.11.2005 r. były kradzieże mienia (ogółem 34 przypadki), prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości (33 przypadki) oraz kradzieże z włamaniem (26 czynów). Większość przestępstw przeciwko rzeczy dokonywana była w dniach od piątku do niedzieli, w godzinach 22⁰⁰-6⁰⁰ (tj. w czasie III zmiany) i najczęściej dotyczyła zaboru takiego mienia jak: samochody i ich wyposażenie, rowery, wyposażenia altanek, piekarni, telefony, elementy żeliwne i metalowe, sprzęt wędkarski, elektronarzędzia i artykuły spożywczo-przemysłowe. Jeśli natomiast chodzi o strukturę wiekową nietrzeźwych kierujących, to najczęstszymi sprawcami tego rodzaju zdarzeń były osoby w wieku 30-50 lat (17 osób) oraz 20-30 lat (13 osób).

2.8. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich

dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

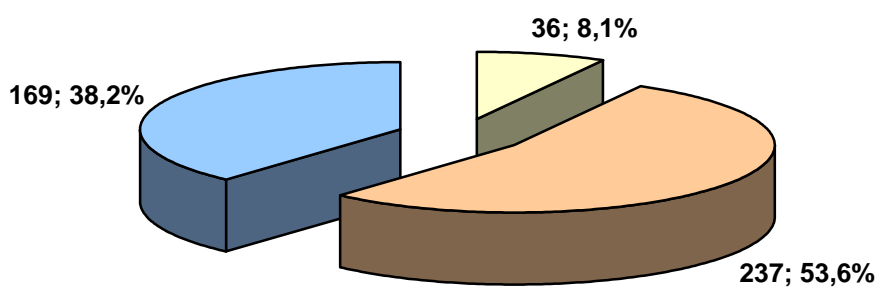
Osoby niepełnosprawne a ludność miasta w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w mieście Zawidów zamieszkiwały 442 osoby niepełnosprawne (w tym 211 mężczyzn i 231 kobiety), co stanowiło 9,8% ogółu mieszkańców miasta. Grupa ta była silnie zróżnicowana nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków. Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

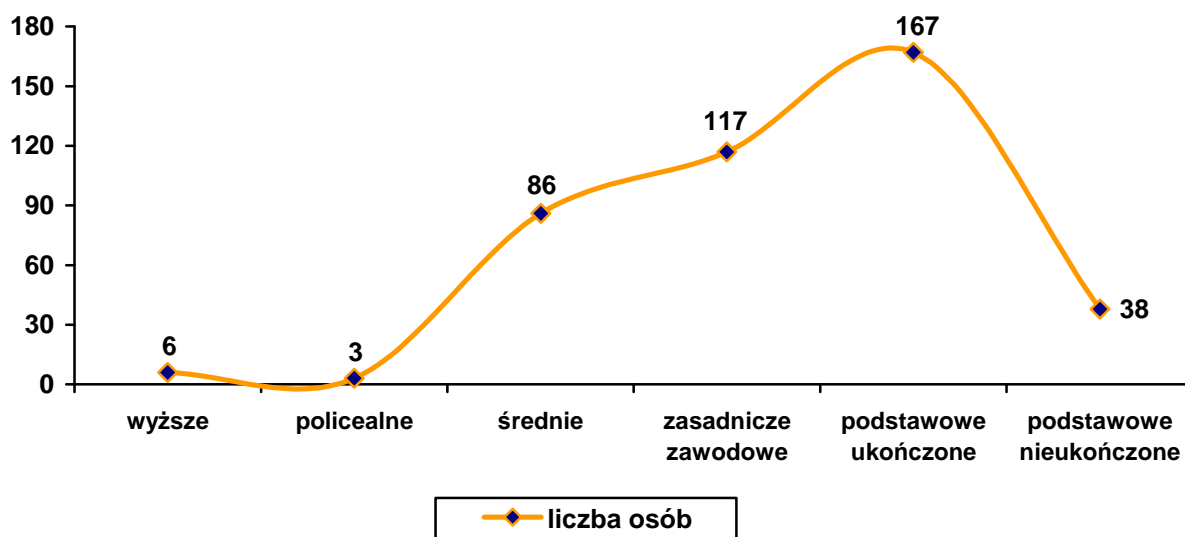

- osoby niepełnosprawne w wieku przedprodukcyjnym
- osoby niepełnosprawne w wieku produkcyjnym
- osoby niepełnosprawne w wieku poprodukcyjnym

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Osoby niepełnosprawne według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z czym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia im funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE MIASTA

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne miasta, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych MOPS-u, radnych, mieszkańców miasta.

Z nadesłanych odpowiedzi wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Słabe strony miasta

Wśród słabości miasta Zawidów pojawia się kilka kwestii. Najistotniejszą z nich jest bezrobocie (prowadzące do ubożenia, a tym samym destabilizacji życia rodzin). Kolejną bolączką jest zbyt mała ilość ofert (m.in. kulturalnych, sportowych) oraz spędzania czasu wolnego dla młodzieży i osób dorosłych. Zaniepokojenie

respondentów wzbudzają przybierający coraz większe rozmiary problem uzależnień (spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, sprzedaż alkoholu niepełnoletnim i nietrzeźwym) oraz niski poziom bezpieczeństwa w mieście.

Ponadto zwrócono uwagę na utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej i szkolnictwa ponadgimnazjalnego, nieestetyczny wygląd miasta (zniszczone elewacje budynków) oraz niski standard lokali gastronomicznych.

Najważniejsze problemy społeczne w mieście

Za najważniejsze problemy w mieście uznano uzależnienia (m.in. wśród młodzieży) oraz, prowadzące do ubożenia mieszkańców, bezrobocie. Oba problemy, silnie ze sobą skorelowane, według respondentów z coraz większą intensywnością dotyczą mieszkańców miasta i w niedalekiej przyszłości mogą być jeszcze bardziej odczuwalne.

Zwrócono również uwagę na ograniczoną działalność w zakresie promocji miasta, brak inicjatyw organizacji społecznych, zbyt małą liczbę ofert umożliwiających dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym atrakcyjne spędzanie wolnego czasu (deficyt obiektów sportowych i placów zabaw), utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów oraz brak w mieście szkoły ponadgimnazjalnej.

Szczególnie narażone grupy społeczne oraz miejsca wymagające interwencji

Za szczególnie narażone uznano dzieci i młodzież oraz osoby bezrobotne i ich rodziny. Kolejne grupy dotknięte lokalnymi problemami społecznymi stanowią rodziny osób uzależnionych oraz rodziny wielodzietne. Do osób narażonych zaliczono również osoby chore oraz starsze. Grupę mieszkańców, która odczuwa skutki problemów społecznych, stanowią także rodzice mający problemy wychowawcze.

W kwestii związanej z wyborem miejsc, które wymagają interwencji, uznano, iż nadzorem należy objąć poszczególne rejony miasta, ze zwróceniem szczególnej uwagi na Rynek i jego okolice, park miejski, dyskoteki, przystanek autobusowy, okolice przejścia granicznego oraz niektóre ulice (ul. Zgorzelecka, Konopnickiej, Parkowa, Szeroka, Plac Zwycięstwa).

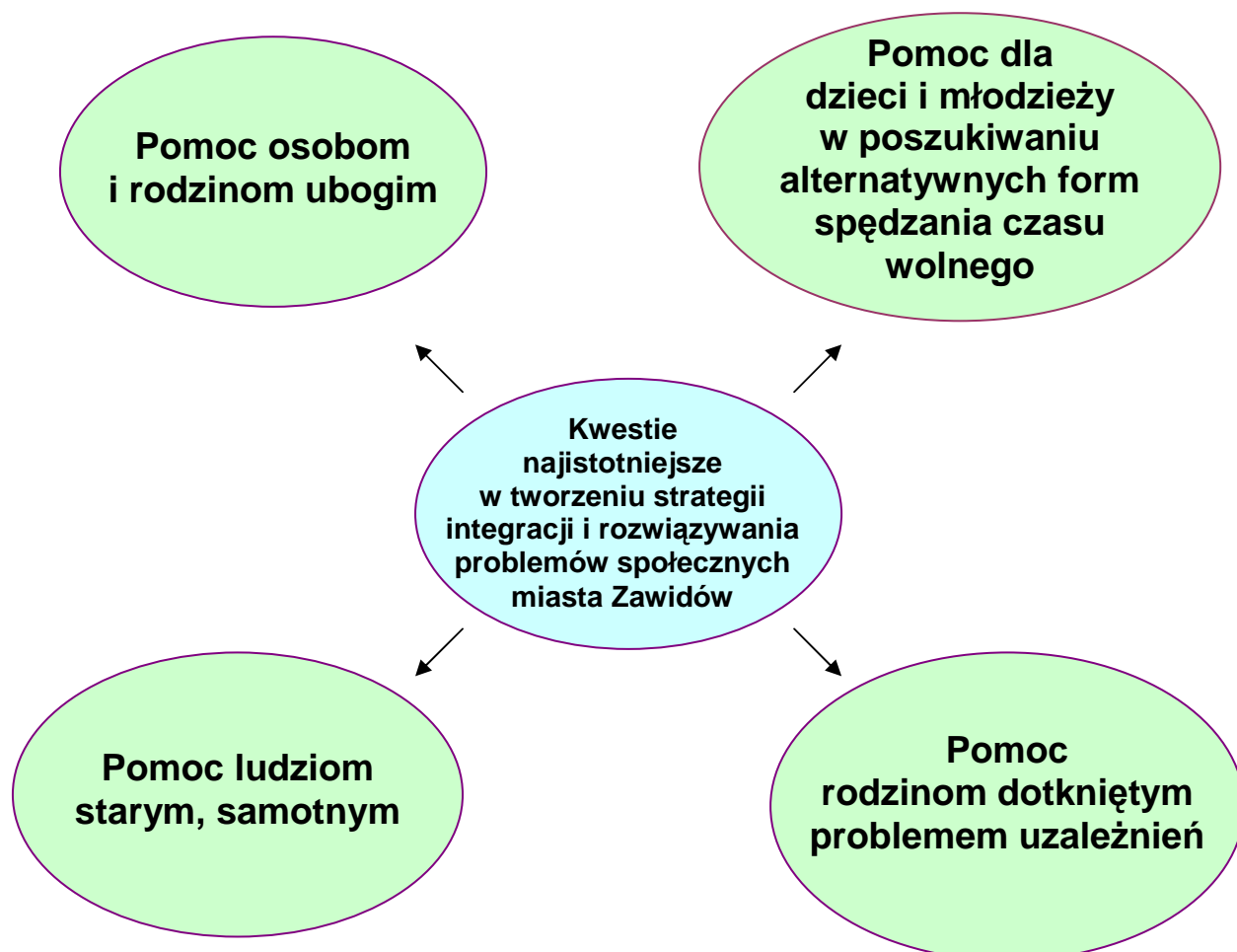
Kwestie uznane za najistotniejsze w tworzeniu strategii

Ankietowani wskazali również problemy, na których powinna skupić się lokalna strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych. Wybierali trzy najistotniejsze kwestie z zamkniętego katalogu. Przedstawiamy kwestie, które uzyskały największą liczbę wskazań.

Lp.	Kwestie społeczne	Ilość wskazań
1.	Pomoc dla dzieci i młodzieży w poszukiwaniu alternatywnych form spędzania czasu wolnego – profilaktyka i przeciwdziałanie przestępczości nieletnich	5
2.	Pomoc rodzinom dotkniętym problemem uzależnień	5
3.	Pomoc osobom i rodzinom ubogim	4
4.	Pomoc ludziom starym, samotnym	3

Z powyższego zestawienia wynika rozkład wskazań istniejących kwestii społecznych, które winny stać się przedmiotem szczególnej troski samorządu lokalnego.

Rozkład wskazań istniejących kwestii społecznych na terenie miasta Zawidów

Badania własne Centrum AV.

Należy dodać, iż w prezentowanym zestawieniu pominięto kategorie z najmniejszą ilością wskazań, tj. pomoc osobom nieradzącym sobie z opieką i wychowaniem dzieci, pomoc osobom niepełnosprawnym, samotnym kobietom w ciąży i matkom, które są w trudnej sytuacji życiowej, pomoc bezrobotnym w przekwalifikowaniu się i znalezieniu pracy oraz pomoc w dostępie do profilaktyki i ochrony zdrowia dla osób marginalizowanych.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- dobrze przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi,
- istnieje dobrze przygotowana baza lokalowa,
- dysponowanie przez miasto stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń,

- dobry przepływ informacji oraz wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze uzależnień,
- wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami zajmującymi się uzależnieniami,
- społeczności lokalne włączają się w działania pomocowe,
- dobra współpraca z Kościołem.

Słabe strony

- brak bazy leczenia odwykowego oraz miejsc pobytu dla ofiar przemocy,
- na terenie miasta nie istnieją organizacje pozarządowe zajmujące się osobami uzależnionymi.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- współpraca fachowców różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- wystarczające możliwości sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- dostateczne wykorzystywanie systemu informacji.

Zagrożenia

- brak systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- występowanie oznak zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- wyspecjalizowana kadra pracowników pomocy społecznej oraz pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną.

Słabe strony

- przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań,
- utrudniony dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych,
- brak placówki opiekuńczo-wychowawczej na terenie miasta.

Szanse

- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,
- istnienie współpracy z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty,
- wystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

Zagrożenia

- słabe przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa do potrzeb rynku w zakresie służb pomocy społecznej.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- adekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- współpraca instytucji zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży,
- właściwa komunikacja pomiędzy pracownikami sfery rządowej i pozarządowej,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny oraz prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- aktywne poszukiwanie środków pozabudżetowych,
- istnienie warunków do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej,
- zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego,
- propagowanie idei wolontariatu.

Słabe strony

- niedostateczna ilość środków finansowych,
- brak działań w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej nad dziećmi,
- deficyt placówek resocjalizacyjnych, dla nieletnich, domów dla samotnych matek oraz ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- miasto nie przeprowadza specjalistycznych analiz jakościowych w zakresie potrzeb dzieci i młodzieży.

Szanse

- członkostwo Polski w Unii Europejskiej jest szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- decentralizacja władzy sprzyja udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży,
- nie dochodzi do rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych,
- oferta różnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży,
- stabilność prawna w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Zagrożenia

- nie wzrasta znaczenie organizacji pozarządowych w pracy na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, zjawiska rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- niski poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- niski poziom kultury prawnej społeczeństwa.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- niska skala bezrobocia na terenie miasta; niskie bezrobocie długotrwałe zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet,
- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- odpowiednie przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- osoby bezrobotne długotrwałe, charakteryzując się niskim poziomem wykształcenia, nie podnoszą swoich kwalifikacji.

Szanse

- nie rozwija się zjawisko wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych lub/i w układzie geograficznym,

- władze lokalne i regionalne współpracują z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych,
- programy dla bezrobotnych długotrwale są powiązane z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacją,
- wzrasta mobilność zawodowa i geograficzna.

Zagrożenia

- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- istnieje określony standard usług dla osób starszych,
- osoby starsze mają dostateczny dostęp do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- kadra posiada profesjonalne przygotowania w świadczeniu pomocy osobom starszym; wystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką tych osób,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej nie wzrasta,
- nie dochodzi do marginalizacji osób starszych oraz marginalizacji i izolacji placówek pomocy społecznej,
- dobry dostęp do domów pomocy społecznej,
- osoby starsze mają możliwość samorealizacji w organizacjach samopomocowych.

Słabe strony

- miasto nie dysponuje małymi formami pomocy społecznej dla osób starszych,
- zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej na jedno-, dwupokoleniowe,
- na terenie miasta zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
- osoby starsze nie mają możliwości kontynuacji aktywności zawodowej,
- brak działań w celu poprawy sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,
- miasto nie korzysta z pomocy wolontariuszy w dziedzinie pomocy osobom starszym.

Szanse

- szkolenia dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,

- działania w zakresie uwrażliwiania systemu oświaty na problem osób starszych oraz dostosowywania standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- infrastruktura jest dostosowana do osób starszych,
- koordynacja działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- dokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- nowy system emerytalno-rentowy oraz system prawny regulujący funkcjonowanie nowych form pomocy społecznej osób starszych są szansą na poprawę warunków ich życia,
- postęp medycyny wpływa na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych,
- korzystne dla pomocy społecznej założenia świadczeń służby zdrowia.

Zagrożenia

- nie wzrasta liczba osób samotnych,
- migracja ludzi młodych na inne tereny oraz występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- funkcjonowanie na terenie miasta Towarzystwa Przyjaciół Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej, z którym współpracują instytucje rządowe,
- przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,
- środowisko osób niepełnosprawnych jest zaangażowane w działalność samopomocy,
- działania upowszechniające w środowisku lokalnym pozytywne wzorce postaw filantropijnych i charytatywnych.

Słabe strony

- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna i oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- edukowanie o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- sektor publiczny współpracuje z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- działania w zakresie upowszechniania w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw.

Zagrożenia

- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- spadek liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- brak działań w zakresie likwidacji barier architektonicznych.

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie miasta lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE SAMORZĄDOWE

Instytucją oferującą pomoc i wsparcie mieszkańcom miasta jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, mieszczący się w Zawidowie przy ul. Grunwaldzkiej 4. Podmiotem prowadzącym jednostki jest Urząd Miejski w Zawidowie. Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych, m.in. koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w mieście. Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców miasta, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej. Kadra zatrudniona w MOPS-ie (kierownik oraz 2 pracowników socjalnych) uczestniczy w różnych formach doskonalenia i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród

których należy wymienić następujące kursy i szkolenia: „Gminne Programy Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych”, „Praktyczne zastosowanie ustawy Prawo zamówień publicznych w kontekście ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi”, „Technika kontraktu socjalnego”, „Seminarium – omówienie praktycznego stosowania przepisów ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej”.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

W mieście Zawidów funkcjonuje 1 stowarzyszenie, 4 kluby sportowe oraz istnieje 1 parafia Kościoła rzymskokatolickiego i 1 innego wyznania. Pomiedzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd miasta dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczące współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to prowadzeniem współpracy z tymi organizacjami w zakresie wsparcia rzeczowego, doradztwa i konsultacji.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniżej prezentowane są organizacje pozarządowe działające na terenie miasta Zawidów.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE MIASTA ZAWIDÓW

1. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej,
2. Klub Sportowy „Piaś”,
3. Parafialny Klub Sportowy „Józek”,
4. Zgorzelecki Klub Sportowy – sekcja w Zawidowie,
5. Uczniowski Klub Sportowy „Chrobry”.

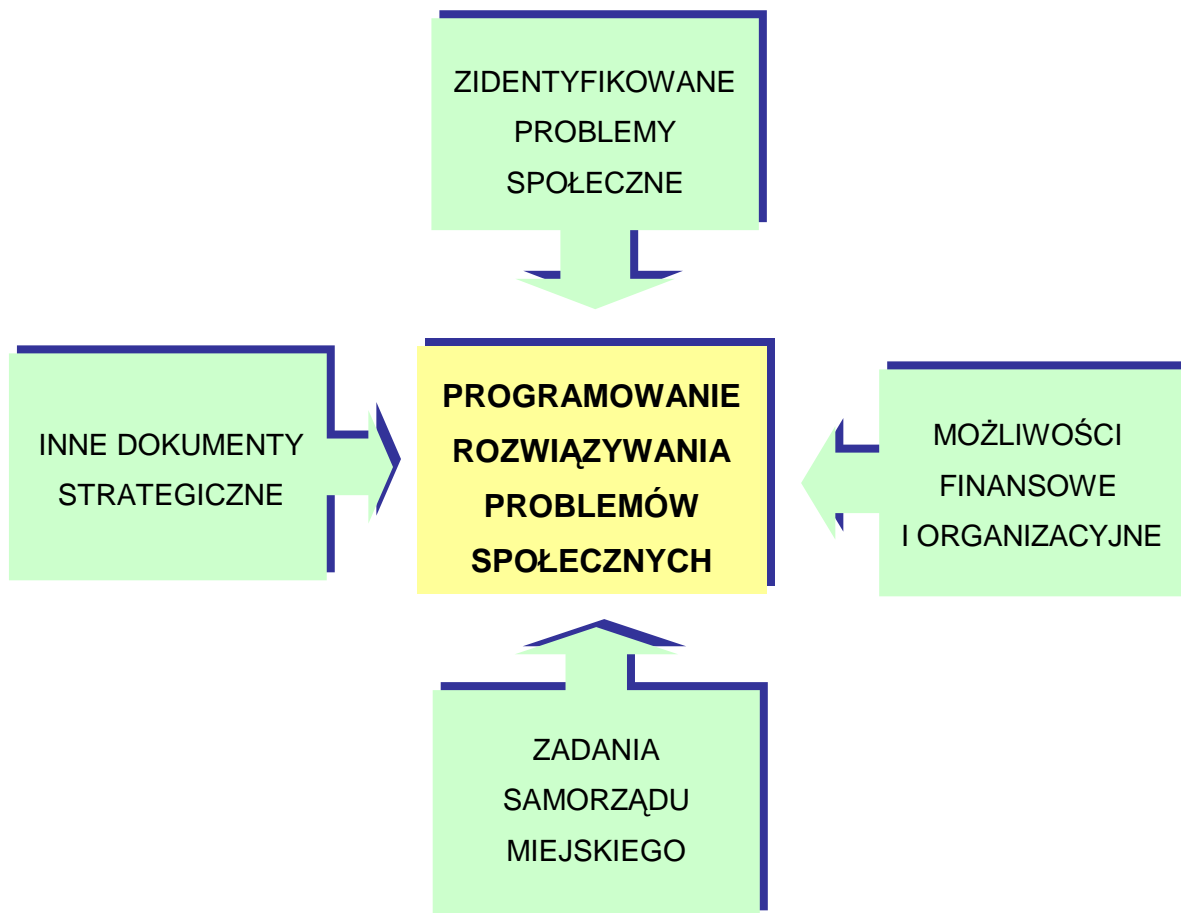
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie miasta zespół korzystał z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano obficie z bardzo wskazanych przy sporządzaniu analiz diagnostycznych źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu. Zespół przygotowujący dokument uznał, że należy zaprogramować działania, zmierzające do rozwiązania następujących problemów:

- ➔ Dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności.
- ➔ Bezrobocie powodujące nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny.
- ➔ Postępujące starzenie się społeczności lokalnej oraz pogarszająca się sytuacja materialna osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych, skutecznie ogranicza im samodzielny, pełny i czynny udział w życiu społecznym.
- ➔ Uzależnienie od środków psychoaktywnych jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.
- ➔ Właściwa ocena możliwości lokalnego systemu pomocy społecznej i jego rozwój zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami społecznymi może przyczynić się do skuteczniejszego wspierania mieszkańców. Ograniczona ilość organizacji pozarządowych na terenie miasta skutecznie utrudnia realizację nowatorskich rozwiązań oraz występowanie o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ

Powyższy wykres przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części strategii zawarte są programy szczegółowe polityki i pomocy społecznej, przeznaczone do realizacji na terenie miasta. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**TWORZENIE ORGANIZACYJNYCH, INSTYTUCJONALNYCH
I MATERIALNYCH WARUNKÓW W CELU POPRAWY
SYTUACJI SPOŁECZNEJ MIESZKAŃCÓW MIASTA ZAWIDÓW
ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU**

3.2. CELE STRATEGICZNE

Problem:

Dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności.

Cel strategiczny 1.

Budowa zintegrowanego systemu pomocy rodzinie dysfunkcyjnej

Cele szczegółowe:

1. Utrzymanie dziecka w rodzinie:
 - pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez odtworzenie albo wzmocnienie ich funkcji,
 - zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami,
 - pomoc młodzieży w życiowym usamodzielnieniu poprzez nabycie umiejętności społecznych umożliwiających prawidłową adaptację społeczną oraz integrację ze środowiskiem,
 - przeciwdziałanie szerzeniu się postaw destrukcyjnych, agresywnych, aspołecznych w środowisku dzieci i młodzieży.
2. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców z zachowaniem priorytetu prorodzinnych form opieki zastępczej:
 - zagwarantowanie dzieciom i młodzieży właściwych warunków opiekuńczo-wychowawczych poprzez umieszczenie w prorodzinnych formach opieki najbardziej zbliżonych do środowiska rodzinnego lub formach instytucjonalnych, odpowiednio do diagnozy dziecka, na czas kryzysu rodziny naturalnej,
 - reintegracja rodziny poprzez ponowne podjęcie funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodzinę naturalną dziecka po przezwyciężeniu problemów życiowych stanowiących przyczynę umieszczenia dziecka poza rodziną oraz odtworzenie i wzmocnienie funkcji rodziny naturalnej.

3. Aktywne rozwiązywanie sytuacji kryzysowej w rodzinie:
 - objęcie opieką psychologiczną i pedagogiczną rodziny, w której występuje kryzys,
 - wsparcie instytucjonalne rodziny pozostającej w kryzysie.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-3:

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo-wychowawczym polegająca na:
 - diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci,
 - diagnozie – ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym.
2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej:
 - z systemu pomocy społecznej,
 - z systemu świadczeń rodzinnych.
3. Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie miasta świetlicy środowiskowej, oferującej pomoc dzieciom z rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi poprzez: dożywanie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych, możliwość konstruktywnego spędzania czasu wolnego, nabywanie przez dzieci różnych umiejętności społecznych koniecznych do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu.
4. Systematyczna współpraca z istniejącymi w powiecie jednostkami zapewniającymi całodobową opiekę dla dzieci.
5. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie miasta, w szczególności:
 - sądem rodzinnym,
 - kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.
6. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (PCPR, inne).
7. Systematyczne współdziałanie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczających do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.

8. Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie miasta żłobka.
9. Zwiększenie dostępu do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, działającej na terenie powiatu.

W ramach realizacji poszczególnych celów w zależności od możliwości finansowych na dany rok możliwa jest budowa projektów i programów socjalnych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Miejski, szkoły, jednostki organizacyjne samorządu miejskiego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Bezrobocie powodujące nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny.

Cel strategiczny 2.**Zwiększenie szans na podjęcie pracy zawodowej
i przeciwdziałanie negatywnym skutkom społecznym
wynikającym z bezrobocia w rodzinie****Cele szczegółowe:**

1. Przygotowanie i wspieranie bezrobotnego w trakcie poszukiwania pracy.
2. Pomoc rodzinom i osobom pozostającym bez środków do życia i schronienia.
3. Wspieranie odbudowa i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-3:

1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania i rozwiązywania zjawiska bezrobocia na terenie miasta:
 - organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego,
 - organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych,
 - promowanie klubów pracy i szkoleń.
2. Praca socjalna. Zwiększenie szans na podjęcie zatrudnienia dokonuje się przez odpowiednie przygotowanie klienta do poszukiwania pracy, pomoc w znalezieniu ofert pracy, pośredniczenie w kontaktach z pracodawcami, kontakt z doradcą zawodowym, motywowanie do podjęcia nauki, uczestnictwa w kursach, monitorowanie i wspomaganie osoby bezrobotnej w działaniach służących rozwiązaniu problemu bezrobocia.
3. Wsparcie materialne dla rodzin i osób dotkniętych ubóstwem i biedą, zapewnienie im schronienia w sytuacjach kryzysowych.
4. Tworzenie na terenie miasta sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów, mogących tworzyć nowe miejsca pracy.
5. Organizacja punktu informacyjnego wspierającego bezrobotnych w poszukiwaniu pracy.
6. Nawiązanie kontaktu z organizacjami pozarządowymi z terenu województwa dla skutecznego rozwiązywania problemu bezrobocia.

7. Współdział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy.

8. Podjęcie działań w kierunku utworzenia Klubu Integracji Społecznej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu miejskiego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Postępujące starzenie się społeczności lokalnej oraz pogarszająca się sytuacja materialna osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych, skutecznie ogranicza im samodzielny, pełny i czynny udział w życiu społecznym.

Cel strategiczny 3.

<p style="text-align: center;">Rozwijanie systemu wsparcia na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, zapewniającego im właściwą opiekę</p>
--

Cele szczegółowe:

1. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.
3. Aktywizacja osób upośledzonych i chorych psychicznie.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-3:

1. Diagnoza potrzeb ludzi starszych i niepełnosprawnych oraz dążenie do ich zaspokajania.
2. Utrzymanie osób niepełnosprawnych i starszych w miejscu ich zamieszkania, w szczególności poprzez:
 - propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia,
 - ułatwienie kontaktu z placówkami rehabilitacyjnymi,
 - uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych,
 - rozwijanie usług opiekuńczych, w szczególności poprzez podnoszenie kwalifikacji kadry,
 - rozwój oferty kulturalnej adresowanej do osób w podeszłym wieku w celu ich aktywizacji.
3. Tworzenie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego o charakterze półstacjonarnym w formie ośrodków wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych:
 - podjęcie działań zmierzających do powstania Dziennego Domu Pobytu.
4. Rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji społecznej i partycypacji osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym:
 - budowa projektów socjalnych promujących integrację społeczną,

- organizowanie czasu wolnego w formie zajęć kulturalnych, rekreacyjnych,
 - zorganizowanie usług transportowych na terenie miasta (dowóz do lekarza, urzędu itp.) dla niepełnosprawnych i starszych, mających problemy z poruszaniem się, osób na wózkach inwalidzkich.
5. Wsparcie materialne dla osób samotnych, w podeszłym wieku i osób niepełnoprawnych.
 6. Zorganizowanie wypożyczalni sprzętu medyczno-pielęgnacyjnego dla osób chorych i niepełnosprawnych.
 7. Współdziałanie z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie systematycznego łamania barier architektonicznych.
 8. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
 9. Rozwój polityki budownictwa mieszkań chronionych.
 10. Rozszerzenie wolontariatu, m.in. wśród młodzieży, na rzecz opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.

W ramach realizacji poszczególnych celów, w zależności od możliwości finansowych na dany rok, możliwa jest budowa projektów i programów socjalnych.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu miejskiego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Uzależnienie od środków psychoaktywnych jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstawania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych.

Cel strategiczny 4.

<p style="text-align: center;">Budowa sprawnego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień na terenie miasta</p>
--

Cele szczegółowe:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi.
4. Przeciwdziałanie przemocy domowej.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Ograniczanie i zmiana struktury spożycia napojów alkoholowych.
2. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem i narkotykami.
3. Wdrożenie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
5. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym w zakresie nowoczesnych strategii i metod rozwiązywania problemów uzależnień oraz wzmacnianie efektów leczenia.
6. Prowadzenie edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu – promowanie zdrowego stylu życia szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
7. Opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania narkomanii.
8. Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie miasta Poradni Odwykowej i Uzależnień.
9. Przeciwdziałanie przemocy domowej i zaniedbaniom – opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

Cele i kierunki działań są realizowane zgodnie z przyjmowanym corocznie przez Radę Miejską Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień, zawierającym szczegółowe działania w ww. zakresie.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Miejski, szkoły, jednostki organizacyjne samorządu miejskiego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Problem:

Właściwa ocena możliwości lokalnego systemu pomocy społecznej i jego rozwój zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami społecznymi może przyczynić się do skuteczniejszego wspierania mieszkańców. Ograniczona ilość organizacji pozarządowych na terenie miasta skutecznie utrudnia realizację nowatorskich rozwiązań oraz występowanie o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Cel strategiczny 5.

<p style="text-align: center;">Monitoring problemów społecznych oraz aktywizacja społeczności lokalnej</p>

Cele szczegółowe:

1. Ocena stanu potrzeb społecznych oraz możliwości reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.
2. Stwarzanie korzystnych warunków dla powstawania i rozwoju organizacji pozarządowych na terenie miasta.

Kierunki działań do celu szczegółowego 1:

1. Systematyczny monitoring problemów społecznych realizowany przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.
2. Systematyczna analiza zasobów finansowych przeznaczonych na realizację zadań własnych i zleconych.
3. Coroczne informowanie radnych i decydentów o istniejących potrzebach i kwestiach społecznych.
4. Analiza świadczonej pomocy ze względu na efektywność i właściwość adresatów.
5. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji przez kadrę pomocy społecznej w celu lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.
6. Systematyczny monitoring istniejących i rozpoczynających się programów celowych i funduszy służący ewentualnemu pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwiązywanie lokalnych potrzeb społecznych.
7. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom miasta np. poprzez Internet i na łamach prasy lokalnej.

Kierunki działań do celu szczegółowego 2:

1. Analiza ofert organizacji pozarządowych na terenie powiatu i województwa.
2. Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi o działalności ponadlokalnej i ogólnopolskiej poprzez zaprezentowanie im walorów i możliwości samorealizacji na terenie miasta.
3. Rozszerzenie ruchu pozarządowego na terenie miasta poprzez uczestnictwo w szkoleniach dla liderów.
4. Propagowanie idei samopomocy, wolontariatu i obywatelskiego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej.
5. Podjęcie działań zmierzających do powołania Centrum Wolontariatu.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu miejskiego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez burmistrza odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca burmistrza, kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez burmistrza.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać burmistrzowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

- W obszarze dotyczącym ludności:
 - przyrost naturalny na 1.000 osób,

- saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
 - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,
- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,

- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców miasta oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiągniętych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** ilość programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, ilość uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, ilość osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Miejska rocznie będzie przeznaczająca na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty MOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Miejską stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

3.3.4. PROPONOWANE PROJEKTY

PROJEKT 1

Konferencja (spotkanie) na temat wsparcia grup szczególnego ryzyka, przede wszystkim dzieci i młodzieży dotkniętych problemem alkoholu i narkomanii.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Miasto Zawidów.

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Marcin Rogacki, Urząd Miejski w Zawidowie,
tel. (075) 778 82 88, e-mail: sekretarzzawidow@wp.pl

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

Uświadomienie mieszkańcom skutków nadużywania alkoholu i środków psychotropowych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Zmniejszenie ilości osób nadużywających alkohol oraz uzależnionych od narkotyków.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Mieszkańcy miasta Zawidów.

ZAKRES PROJEKTU

- przedstawienie przez terapeutów skutków nadużywania alkoholu i innych środków psychoaktywnych,
- bezpłatna rozmowa z terapeutą, pomoc w rozwiązaniu problemu.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

Urząd Miejski, MOPS, Zespół Szkół, Starostwo Powiatowe.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA I FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

- środki finansowe – 50.000 zł,
- lokal – Ośrodek Kultury w Zawidowie,
- sprzęt – rzutnik.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

2006 rok.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- Programu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.